

z určitého nepočestného nebo takového nemravného činu, který by mohl napadenou osobu v obecném mínění v opovržení uvést nebo snížit, jest trestné, nedokáže-li obviňovatel, že jeho udání jest pravdivým. Avšak nikoli každé veřejné obvinění, nýbrž jen ono vyžaduje plný důkaz pravdy, jež bylo uveřejněno, mimo způsoby v § 489 tr. zák. zejména uvedené, veřejně, aniž k tomu obviňující byl nucen zvláštními okolnostmi. Byl-li k tomu obžalovaný zvláštními okolnostmi nucen, není, by se stal beztrestným, zapotřebí plného důkazu pravdy, který by ostatně v opačném případě nebyl podle druhé věty posl. odst. § 490 tr. zák. ani přípustným, nýbrž stačí, prokáže-li obžalovaný alespoň takové okolnosti, z nichž plynuly dostatečné důvody, by pronesené obvinění mohlo býti pokládáno za pravdivé (§ 490 tr. zák.). V souzeném případě byl obžalovaný, zodpovídaje se z přestupku podle § 506 tr. zák., oprávněn, by na svou obranu přednesl veškeré okolnosti, z nichž by plynulo, že tu není skutkové podstaty trestného činu jemu za vinu kladeného, ať již v objektivním nebo subjektivním směru. Jedním z podstatných znaků přestupku § 506 tr. zák., z něhož byl obžalovaný viněn, jest, jak shora k tomu poukázáno, zmrhání (zneuctění) osoby jinakého pohlaví, jež předpokládá její pohlavní neporušenost; byl proto obžalovaný oprávněn na svou obranu přednésti okolnosti a skutečnosti, z nichž by soud mohl usuzovati na to, že osoba, o jejíž svedení pod slibem manželství jde, nebyla pohlavně zachovalou. Procesní postavení obžalovaného netoliko mu poskytovalo právo, by okolnosti sloužící k jeho ospravedlnění přednesl, nýbrž i vzhledem ke hrozícímu mu odsouzení činilo nutným, by veškeré po ruce jsoucí prostředky ke své obraně uplatnil, byl tedy zvláštními okolnostmi nucen soudu ve známost uvést okolnosti pokud se týče skutečnosti, třeba se tyto dotýkaly cti osoby druhé. Z toho důvodu však vzhledem k ustanovení §§ 489 a 490 tr. zák. stačil k beztrestnosti t. zv. důkaz pravděpodobnosti, t. j. průkaz okolností, z nichž plynuly dostatečné důvody, by obvinění mohlo býti pokládáno za pravdivé. Požadoval-li proto první soudce k beztrestnosti plný důkaz pravdy, bylo jeho právní stanovisko právně mylné, spočívajíc na právně mylném pojetí ustanovení § 490 tr. zák. První soudce i tu následkem uvedeného právního omylu neobíral se otázkou, zda obžalovaný prokázal okolnosti, z nichž plynuly dostatečné důvody, by pronesené obvinění mohlo býti pokládáno za pravdivé, neučinil v té příčině skutkových zjištění, a není proto nejvyššímu soudu možno, by ve věci samé ihned rozhodl. Bylo proto zmateční stížnosti podle § 33 tr. ř. po rozumu § 292 tr. ř. vyhověti a uznati, jak se stalo.

Čís. 2905.

Tisková novela (zákon ze dne 30. května 1924, čís. 124 sb. z. a n.).

Ke splnění první z obou základních podmínek beztrestnosti podle § 4 zákona se vyžaduje, by měl pachatel takové věcné podklady pro své tvrzení, jež mu důvodně dovolovaly a při objektivním jich zkoumání důvodně dovolují pokládati obsah zprávy za pravdivý; za takový pod-

klad nestačí pouhé, ničím nedoložené a pachatelem nijak nekontrolované sdělení osoby druhé. Druhá podmínka (hájení veřejného zájmu) přichází po stránce objektivní i subjektivní v úvahu teprve v druhé řadě.

O cti se dotýkajících skutečnostech života soukromého nebo rodinného, jejichž vyjevování je trestno za podmínek § 489 tr. zák., nepřipouští se důkaz pravdy podle § 490 tr. zák., ani důkaz za účelem beztrestnosti podle § 4 zákona.

Ustanovení § 18 zákona předpokládá rozsudek uznávající na vinu obžalovaného.

Do kritiky sprostujícího výroku rozsudku nemůže se nejvyšší soud jako soud zrušovací pouštět v širším rozsahu, než je vymezen zmateční stížností proti němu.

(Rozh. ze dne 23. září 1927, Zm I 783/26.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací zavrhl po ústním líčení zmateční stížnost soukromého obžalobce do rozsudku krajského jako tiskového soudu v Litoměřicích ze dne 15. června 1926, jímž byli obžalováni Ervín H. a Vilém K. podle § 259 čís. 3 tr. ř. sprostěni z obžaloby pro přečin proti bezpečnosti cti podle §§ 488 a 491 tr. zák., pokud napadla výrok, jímž byl sprostěn z obžaloby Vilém K. vůbec, a pokud čelila proti tomu, že byl sprostěn z obžaloby Ervín H. ohledně obsahu zprávy, uvedené pod I. 2. rozsudkového výroku. Jinak zmateční stížnosti vyhověl, zrušil rozsudek soudu první stolice potud, pokud jím byl sprostěn z obžaloby Ervín H. ohledně obsahu zprávy, uvedené pod I. 1. rozsudkového výroku a ve čtvrtém odstavci téhož výroku pod záhlavím »zvláště místy« — »der die höchste deutsche Bildungsstätte in Gefahr bringt und sich auf Kosten des deutschen Besitzstandes einen Judaslohn erwerben will« — »auf diese Weise will Professor Sch. sein Institut den Tschechen in die Hände spielen« — »Tatsachen, die das merkwürdige Deutschtum des Professors Sch. kennzeichnen« — »von solch einem Menschen darf füglich alles erwartet werden und die verantwortlichen Faktoren der deutschen Universität und des deutschen Volkes werden gut daran tun, diesem Patrioten ein besonderes Augenmerk zuzuwenden«, dále pak výrazem »Verräter« — a věc odkázal na první soud, by ji v rozsahu tohoto zrušení znovu projednal a rozhodl.

Důvody:

Obíraje se především formální námitkou uplatňovanou proti zmateční stížnosti soukromého obžalobce v odvodních spisech obžalovaného K-a a vydavatelů časopisů uvedených ve výroku v ten smysl, že nejsou v ní uplatňovány zákonné důvody zmatečnosti tak, jak vyžadují § 285 tr. ř. a § 1. čís. 2 zákona ze dne 31. prosince 1877, čís. 3 ř. zák. z roku 1878, shledal zrušovací soud, že sice lze připustiti, že zmateční stížnost soukromého obžalobce formálně není bezvadnou, že však přece lze z ní seznati, že aspoň částečně vytýká rozsudku nedostatek důvodů a ne-

správné použití předpisů hmotného práva, tedy důvody zmatečnosti podle čís. 5 a 9 a) § 281 tr. ř., a že se tudíž hodí za podklad přezkoumání rozsudku. I. Viléma K-a sprostňuje rozsudek z obžaloby především ohledně oné části článku, jejíž podstatný obsah jest uveden pod I. 1. rozsudkového výroku, z týchž úvah, jimiž odůvodnil sprostění Ervína H-ho; z dalších ne zcela jasných vývodů rozsudkových lze souditi, že nalézací soud, narážející na obranu K-a, pomýšlí na tomto místě na ony výroky při posuzování viny Ervína H-ho neuvážené (viz v té příčině bližší pod II. tohoto rozsudku) a dospívá v tomto ohledu ke sprostění K-a proto, že nenabyl přesvědčení, že K. odpovídá za rozsah (patrně i způsob), jak Ervín H. jeho (K-ových) informací použil; rozsudek má patrně na mysli odstavec třetí § 1 novely o tiskových urážkách. Co do oné části článku, v níž je se zmiňováno o zachování se soukromého obžalobce ve věci prázdninového pobytu jeho nezletilého syna z roku 1923, rozsudek zřejmě již neshledává v K-ovi původce zprávy ve smyslu právě dotčené části zákona. Zmateční stížnost, jež odpor proti rozsudku dělí ve dvě části podle osob obou obžalovaných, v části, napadající sprostění K-a — nedovolávajíc se výslovně žádného z důvodu zmatečnosti — hájí názor, že K-a dlužno nesporně pokládati za původce článku. Stanovisko to opírá o tvrzení, že Ervín H., byv K-em povolán a informován, napsal článek ihned v jeho (K-ově) přítomnosti a K. jej nepochybně schválil. To však není v rozsudku zjištěno, ba příčí se skutkovému předpokladu rozsudku, podle něhož si H. za rozhovoru »o předmětné věci« činil poznámky, a nebylo ani v trestním řízení tvrzeno. Naopak, oba obžalovaní vyličili příběh tak, že H. sepsal článek teprve později — byť na podkladě informací K-ových, jež se však nevztahovaly na odpor soukromého obžalobce proti odcestování jeho syna do Německa — a rozsudek zřejmě tento děj přijímá za prokázaný. Co dále ještě zmateční stížnost v tomto odstavci uvádí, netýká se vůbec otázky viny K-a a postrádá všeho vztahu k rozsudku a zákonným důvodům zmatečnosti. Pokud tedy zmateční stížnost ohledně K-a napadá předpoklad rozsudku, že K. není ve smyslu § 1 zákona původcem zprávy o chování se soukromého obžalobce ve věci pobytu jeho syna a co do výroků při rozboru viny Ervína H-ho neuvážených (»Judaslohn«, »füglich alles erwarten« atd.), nezachovává mezí, vytčených jí zásadou § 288 čís. 3 tr. ř. a nemůže býti uznána za provedenu po zákonu; ohledně oné části článku, v níž se jedná o vyjednávání profesora Dra Sch-a s profesorem Drem S-ou o převzetí kliniky (I. (1.) rozsudkového výroku), je se svým dovozováním původcovství K-a bezpředmětná, poněvadž rozsudek stojí na tomtéž stanovisku; proti důvodům, z nichž kmetský soud K-a v tomto směru sprostil, však stížnost ohledně tohoto obžalovaného nic neuplatňuje.

Co do sprostění obžalovaného Ervína H-ho uplatňuje zmateční stížnost číselně zmatečnost z důvodu čís. 9 b) § 281 tr. ř., věcně i z důvodu čís. 5 téhož §. a) Rozsudek, jenž, neprobíraje blíže objektivní a subjektivní skutkovou podstatu případu, ani její právní podřadění, vyslovuje, že obsahem vytýkaného článku je založena skutková podstata přečinu proti bezpečnosti cti ve smyslu §§ 488, 491 tr. zák., sprostňuje Ervína

H-ho z obžaloby z toho důvodu, že sice o tvrzeních článku, pokud se týkala kliniky (vyjednávání soukromého obžalobce s profesorem Drem S-ou o převzetí kliniky profesora Dra Sch-a řečeným universitním profesorem) nebyl proveden důkaz pravdy k beztrestnosti vyžadovaný, že však jsou tu podmínky beztrestnosti ve smyslu § 4 zákona ze dne 30. května 1924, čís. 124 sb. z. a n. Jednať podle skutkových předpokladů rozsudku Ervín H. bezelstně, podle stavu věci a poměrů mohl prý Ervín H. plně věřit Vilému K-ovi, to tím spíše, že v nejbližší interesovaných kruzích zcela všeobecně bylo o tom mluveno; rozsudek dále pokládá za zřejmý úmysl Ervína H-ho hájiti především zájem veřejný, jež spatřuje v zájmu na tom, by přesunem kliniky profesora Dra Sch-a ne profesora Dra S-u nebyl německý národ na své národní državě poškozen. Zmateční stížnost sice připouští do jisté míry v obojím tomto směru možnost takového nazírání na otázku viny Ervína H-ho, pokud jde o tvrzení o vyjednávání soukromého obžalobce s profesorem Drem S-ou o sobě, avšak stavba jejích vývodů, v nichž právě zmíněný odstavec znamená zřejmě jen taktický ústup k náporu na rozsudek v jiném směru, o němž bude ještě promluveno, — nedovoluje předpokládati, že se stížnost vzdává před tím přednesené námitky, podle níž nelze připustiti, by již nepravdivá pověst byla s to, by ve smyslu § 4 zákona vyvíňovala útočníka na cizí čest. Námitka ta je oprávněna. V rozhodnutí nejvyššího soudu ze dne 19. listopadu 1926, zn. sp. Zm II 436/25 (sb. n. s. trest. čís. 2548) bylo vysloveno, že k důkazu t. zv. pravděpodobnosti nestačí důkaz »bezelstnosti pachatelovy, nýbrž že je potřebí, by pachatel se mohl odvolati na okolnosti, které by při pečlivém prozkoumání postačily k tomu, by bylo lze pachatelem tvrzené okolnosti považovati za pravdivé. Také v rozhodnutí ze dne 15. ledna 1927, zn. sp. Zm I 236/26 (čís. sb. n. s. trest. 2619) vysloveno, že, hájí-li se pachatel tvrzením, že spoléhal na správnost zprávy jinde uveřejněné, netvrdí tím okolnosti, jež by stačily k důkazu beztrestnosti podle § 4; důkaz ten musí se odnášeti k okolnostem týkajícím se obsahu zprávy. Posléze vysloveno v rozhodnutí ze dne 8. února 1927, zn. sp. Zm I 618/26 (sb. n. s. trest. čís. 2649), že s hlediska prvé podmínky beztrestnosti podle § 4 zákona nestačí, by se pachatel odvolal na skutečnost, již pokládal podle svého subjektivního nazírání za postačitelnou, nýbrž musí býti dokázány takové skutečnosti, jež při bedlivém objektivním zkoumání vnitřní svou spolehlivostí a přesvědčivostí postačují, by tvrzené obvinění mohlo býti pokládáno za pravdivé. Na tomto stanovisku dlužno setrvati. Jeť ospravedlněno doslovem i smyslem řečené stati zákona. Dlužno tedy vyžadovati ke splnění prvé z obou základních podmínek beztrestnosti podle § 4 zákona, by byl měl pachatel takové věcné podklady pro své tvrzení, jež mu důvodně dovoľovaly a při objektivním jich zkoumání důvodně dovoľují pokládati obsah zprávy za pravdivý. Za takový podklad nestačí pouhé, ničím nedoložené a pachatelem nijak nekontrolované sdělení osoby druhé, dokonce zase jen o pověstech, zkrátka řečeno, pouhý klep. V této příčině jeví rozsudek zřejmě stopy nesprávného, právního pojetí. Nehledíc k tomu, že v dotyčném odstavci důvodů obírá se jen tvrzením článků o vyjednávání obou již řečených universitních profesorů o převzetí kliniky,

vše ostatní pouštěje se zřetele, nezjišťuje rozsudek ani tu vůbec žádných skutečností, jež by byly obžalovanému H-mu věcným podkladem pro jeho tvrzení (obsahu uvedeného pod 1. v rozsudkovém výroku), nýbrž poukazuje jen na dotyčné přednesy obou obžalovaných, o nichž ani nepraví, zda a proč jim věří, a na pověsti, obíhavší v kruzích nejbližší interestovaných. Nebyla tedy v rozsudku náležitě vyřešena první ze zákonných podmínek beztrestnosti ve smyslu § 4 zákona. Otázka hájení veřejného zájmu přichází po stránce objektivní i subjektivní v úvahu teprve v druhé řadě a netřeba se jí tu obírat. K této vadnosti rozsudku přistupuje vada další, stížností výslovně vytýkaná a spadající pod hleddisko čís. 5 § 281 tr. ř. Záleží v tom, že, jak již naznačeno, rozsudek, obíraje se otázkou beztrestnosti podle § 4 zákona, omezuje se na vyjednávání mezi profesorem Drem Sch-em a profesorem Drem S-ou o převzetí kliniky a úplně přehlíží, že článek obsahuje (nehledíc zatím k části, naznačené pod I. (2.) rozsudkového výroku) ještě další tvrzení a obraty, a to právě ty, na něž obžaloba, jak i v rozsudku je uvedeno, klade zvláštní důraz, shledávajíc obzvláště v nich skutkovou podstatu přečinu proti bezpečnosti cti. Jsou to výroky uvedené ve čtvrtém odstavci rozsudkového výroku pod záhlavím »zvláště místy „der die höchste deutsche Bildungsstätte Verräter“«. Co do těchto výroků — jimiž se zrušovací soud obíratí blíže nemůže ani po stránce skutkové (neníť tu potřebných zjištění objektivních ani subjektivních), ani po stránce právní (by nepředbíhal nutnému novému projednávání věci ve stolici první), — není tu prostě důvodů pro sprostující výrok. Nedo- stává se zejména jakéhokoli v rozsudku vyjádřeného vztahu mezi nazna- čeným dalším obsahem článku a mezi předpokladem, že u obžalovaného H-ho jsou dány podmínky beztrestnosti podle § 4 zákona, ba z rozsudku není ani patrné, zda se nalézací soud u obžalovaného H-ho těmito dal- šími výroky vůbec obíral a je uvážil a posoudil.

b) Důvodem zmatečnosti podle čís. 9 b) § 281 tr. ř. napadá dále zmateční stížnost sprostění obžalovaného Ervína H-ho také ve směru druhém, uvedeném pod I. (2.) výroku rozsudkového. Rozsudek spro- šťuje obžalovaného Ervína H-ho z obžaloby v tomto ohledu, shledávaje, že podal důkaz pravdy a že by ostatně, i kdyby důkaz ten nebyl docela proveden, bylo obžalovanému přiznati beztrestnost podle § 4 uvedeného zákona. Do kritiky rozsudku v tomto ohledu nelze se vzhledem k zásadě první věty § 290 tr. ř. a vzhledem k tomu, že jde o výrok sprostující, pouštětí v rozsahu širším, než je vymezen zmateční stížností proti němu. Stížnost brojí pouze proti tomu, že se kmetský soud odvolává na odů- vodněnou sprostujícího výroku také na civilní spor mezi soukromým obžalobcem a jeho rozvedenou manželkou (míněny jsou spisy o nesporném řízení ve věci pobytu a vychování nezletilého syna obžalobcova), a že důkaz těmi spisy vůbec připustil a provedl. Jdeť prý v právních otázkách tohoto sporu o otázky práva rodinného, o věc ryze soukromou, takže tu vůbec nemá místa důkaz pravdy ani důkaz bezelstnosti. V této příčině nelze zmateční stížnosti dáti za pravdu. Je ovšem správné, že o cti se dotýkajících skutečnostech života soukromého nebo rodinného, jichž vyjevování je trestno za podmínek § 489 tr. zák., nepřipouští se

podle § 490 tr. zák. důkaz pravdy, ani důkaz za účelem beztrestnosti podle § 4 zákona. Než o to tu nejde. Rozsudek nezjišťuje smysl dotyčné části článku. Jen z jeho výroku, že obsahem článku je podle názoru soudu založena skutková podstata přečinu proti bezpečnosti cti, naznačeného v §§ 488, 491 tr. zák., lze souditi, že soud kmetský nespátkoval podstatu výroku uvedeného pod I. (2.) výroku ve vyjevování okolnosti, že soukromý obžalobce je se svou manželkou rozveden a že se s ní soudí o výchovu a pobyt svého syna. Důležitější však je, že ani soukromý obžalobce s tohoto hlediska výrok ten nebral ani v trestním oznámení ani v obžalovacím spise, cítě se uraženým pouze tím, co v této souvislosti bylo o něm řečeno ještě jiného. Je proto nepřípustným rozšiřováním původní inkriminace, chce-li soukromý obžalobce teprve nyní dohoniti, co snad opomenul učiniti včas, a vnést do posuzování věci i hledisko §§ 489, 490 (posl. věta prvního odstavce) tr. zák., z něhož po skutkové stránce věc probírána nebyla. Poněvadž — nehledíc k tomu, že se soukromý obžalobce proti připuštění a provedení důkazu spisy Nc I 13/23 okresního soudu pro Staré Město a Josefov v Praze za řízení trestního nijak neohražoval a že ostatně nalézací soudce nemůže býti omezován ve volbě a hodnotění průvodních prostředků — zmateční stížnost kromě této námitky, jež neobstojí, proti sprostění obžalovaného Ervína H-ho v tomto bodě nic neuplatňuje, nemohla v této příčině býti uznána za odůvodněnu. Bylo proto zmateční stížnosti vyhověti s dalšími zákonnými důsledky (§ 288 čís. 1 a 3 tr. ř.) jen pokud důvodně napadá sprostění obžalovaného Ervína H-ho v bodě I. (1.) rozsudkového výroku a v bodech uvedených ve čtvrtém odstavci téhož výroku pod záhlavím »zvláště místy« — »der die höchste deutsche Bildungsstätte in Gefahr bringt und sich auf Kosten des deutschen Besitzstandes einen Judaslohn erwerben will« — »auf diese Weise will Professor Sch. sein Institut den Tschechen in die Hände spielen« — »Tatsachen, die das merkwürdige Deutschtum des Professors Sch. kennzeichnen« — »von solch einem Menschen darf füglich alles erwartet werden und die verantwortlichen Faktoren der deutschen Universität und des deutschen Volkes werden gut daran tun, diesem Patrioten ein besonderes Augenmerk zuzuwenden«, jakož i výrazem »Verräter«, — kdežto v ostatním bylo zmateční stížnost zavrhnouti jakožto bezdůvodnou, pokud se týče po zákonu neprovedenou.

Podnětu zástupce vydavatelů časopisů, by bylo zkoumáno, zda obžalování nenabízeli dostiučinění ve smyslu § 18 zák. čís. 124/24, nemohl soud zrušovací dbáti, poněvadž toto ustanovení předpokládá rozsudek uznávající na vinu obžalovaného, kteréžto podmínky použitelnosti § 18 zákona v souzeném případě není.

Čís. 2906.

Předmětem nálezu je věc ztracená, t. j. věc, která jest na místě dosavadnímu držiteli (vlastníku) neznámém nebo nepřístupném; dokud tento poměr k věci nenastane a dotčená osoba může se jí kdykoliv